

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Michala Mazance, JUDr. Jana Passera, JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobkyně: **P. S.** zastoupená Mgr. Bc. Ivo Nejezchlebem, advokátem se sídlem Joštova 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 6. 2008, čj. OAM-384/VL-18-08-2008, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 24. 11. 2008, čj. 56 Az 94/2008 – 20,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 11. 2008, čj. 56 Az 94/2008 - 20, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 7. 6. 2008, čj. OAM-384/VL-18-08-2008 byla zamítnuta žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou podanou u Krajského soudu v Brně (dále též „krajský soud“), který ji rozsudkem ze dne 24. 11. 2008, čj. 56 Az 94/2008 - 20, zamítl.

Žalobkyně (stěžovatelka) brojila proti rozsudku krajského soudu kasační stížností, ve které uplatnila stížný důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Podle stěžovatelky neměla být její žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, nýbrž o ní mělo být vedeno řádné řízení, neboť v průběhu řízení uváděla zcela konkrétní důvody, pro něž se návratu do země obává a pro které požádala o udělení mezinárodní ochrany až nyní.

Správní orgán a následně i krajský soud se při zjišťování skutečného stavu věci mylně zaměřily na zákonem předpokládané důsledky spojené s podáním žádosti o udělení azylu, tj. legalizaci pobytu, bez toho, aniž by se řádně zabývaly skutečnými důvody, pro které se stěžovatelka obává návratu do vlasti. V době podání žádosti o mezinárodní ochranu se nacházela v situaci, kdy její pobyt nebylo možné řešit v rámci zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že nepochybil, pokud žádost stěžovatelky zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Své rozhodnutí vydal v souladu s právními předpisy.

Vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s., neboť judikaturu zabývající se otázkou vztahu § 16 zákona o azylu a § 12 a § 14a zákona o azylu, která je předmětem posuzování i v této věci, nelze dosud považovat za konstantní. Poté posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a odst. 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud ze správního a soudního spisu zjistil, že stěžovatelka přicestovala na území České republiky legálně v lednu 2004. V dubnu téhož roku podala svou první žádost o azyl, která byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná, jelikož v ní neuvedla skutečnosti svědčící o tom, že by mohla být vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12. V roce 2006 se jí zde narodila dcera, která však následující rok zemřela. Po úmrtí dítěte stěžovatelku opustil manžel a ona poté musela být léčena s depresivními stavy. Posléze se seznámila s občanem Kazachstánu, se kterým otěhotněla. V průběhu správního řízení uvedla, že Mongolové nemají Kazachy rádi. Stěžovatelka začala uvažovat, že by se do vlasti vrátila, avšak její rodiče odmítají muslima v rodině a nutí stěžovatelku k potratu. Proto se rozhodla požádat v České republice o mezinárodní ochranu.

Při rozhodování o oprávněnosti kasační stížnosti Nejvyšší správní soud vycházel z rozhodnutí ze dne 11. 2. 2009, čj. 1 Azs 107/2008 - 78, www.nssoud.cz, ve kterém se zabýval otázkou posuzování doplňkové ochrany v případě zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodné ve smyslu § 16 zákona o azylu. Poskytl v něm také důkladnou analýzu vztahu překážek vycestování ve smyslu dnes již neúčinného § 91 zákona o azylu a doplňkové ochrany. Ve svých úvahách vycházel z rozhodnutí rozšířeného senátu ze dne 28. 1. 2008, čj. 1 Azs 96/2006 - 80, v němž vyslovil závěr, že „*ustanovení § 28 zákona o azylu, ve znění účinném do 31. 8. 2006, je nutno vyložit tak, že pojem "rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu" zahrnuje také rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné (§ 16 zákona). V tomto případě byl správní orgán povinen rozhodnout též o překážce vycestování*“. Rozšířený senát v tomto rozhodnutí zvrátil dosavadní judikaturu správních soudů, podle níž nebyl správní orgán při vydání rozhodnutí o zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné povinen rozhodnout výrokem o překážkách vycestování. S ohledem na skutečnost, že institut překážek vycestování byl od 1. 9. 2006 ze zákona o azylu odstraněn a „nahrazen“ institutem doplňkové ochrany, je zřejmé, že i po této novele by měla správnímu orgánu zůstat povinnost zabývat se dodržením zásady *non-refoulement* ve smyslu čl. 33 Úmluvy o

právním postavení uprchlíků, resp. doplňkovou ochranou, v případech zjevně nedůvodných žádostí. Zákon o azylu sice již nepožaduje, aby bylo posouzení zásady *non-refoulement* transformováno do výroku rozhodnutí o zamítnutí žádosti podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, zůstává povinností správního orgánu vyrovnat s otázkou možného udělení doplňkové ochrany v odůvodnění svého rozhodnutí. Podle § 28 odst. 2 zákona o azylu má správní orgán povinnost své rozhodnutí zdůvodnit ve vztahu k oběma formám ochrany: zatímco však odůvodnění ve vztahu k neudělení azylu postrádá smysl tam, kde nejsou žádné azylově relevantní důvody tvrzeny, s otázkou doplňkové ochrany má správní orgán povinnost se vypořádat vždy a sám z úřední povinnosti zjistit (ze zpráv o zemi původu a jemu dostupných databázích), zda skutečně žadateli nehrozí závažná újma v případě návratu do země původu. Nejvyšší správní soud uzavřel, že v případě závažné újmy podle § 14a odst. 2 písm. a) a b) zákona o azylu, je správní orgán povinen se jí zabývat, je-li žadatelem o mezinárodní ochranu namítána, nebo vyjde-li najevo jinak v průběhu řízení. Pokud žadatel v tomto ohledu nic netvrdí a v průběhu řízení se žádná informace o možné vážné újmě neobjeví, nemusí její případnou existenci správní orgán sám vyhledávat, avšak musí v odůvodnění svého rozhodnutí uvést, že hrozba vážné újmy nebyla v řízení tvrzena, ani nevyšla najevo. Ve zbytku zdejší soud odkazuje na celé odůvodnění tohoto rozhodnutí.

V nyní projednávané věci správní orgán dospěl k závěru, že důvodem podání žádosti o mezinárodní ochrany je snaha stěžovatelky vyhnout se správnímu vyhoštění. V odůvodnění svého rozhodnutí se však nezabýval otázkou možné závažné újmy, která by žadatelce mohla hrozit v případě návratu do země původu. Taktéž krajský soud se ve svém rozhodnutí těmito skutečnostmi nezabýval. Ze správního spisu vyplývá, že stěžovatelce byly předloženy jako podklady pro vydání správního rozhodnutí informace o zemi původu, z čehož vyplývá, že žalovaný si obstaral informace rozhodné pro závěr, zda stěžovatelce hrozí či nehrozí nebezpečí vážné újmy v případě návratu do Mongolska. Tyto podklady, vztahující se k situaci stěžovatelky, však nebyly v rozhodnutí nikterak reflektovány a ani nejsou součástí samotného správního spisu. Z tohoto důvodu je nutné považovat rozhodnutí žalovaného za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Krajský soud v rozhodnutí žalovaného neshledal žádné pochybení, a proto i on zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností.

Nejvyšší správní soud dále odkazuje na eurokonformní výklad ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu a jeho vztahu k ustanovením § 12 a § 14a zákona o azylu, který detailně podal v rozsudku ze dne 15. 8. 2008, čj. 5 Azs 24/2008 - 48, www.nssoud.cz, na jehož detailní odůvodnění soud odkazuje. Vyslovil v něm závěr, že „*ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu je nutné vykládat tak, že jako zjevně nedůvodná se zamítne i žádost o udělení mezinárodní ochrany, je-li z postupu žadatele patrné, že ji podal (POUZE) s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve, a pokud žadatel neprokáže opak*“. Vložení slova „pouze“ nic nemění na tom, že podání žádosti o mezinárodní ochranu až v případě hrozícího vyhoštění je ve valné většině případů účelové (...). Nicméně pokud žadatel přesvědčivě prokáže, že mu hrozí v zemi původu pronásledování z azylově relevantních důvodů nebo skutečné nebezpečí vážné újmy, je žalovaný povinen se zabývat i jeho tvrzeními podle § 12 a § 14a zákona o azylu, a případně azyl či doplňkovou ochranu udělit. Z výše uvedeného vyplývá, že v případě podání žádosti o mezinárodní ochranu až ve chvíli, kdy žadateli hrozí vyhoštění, existuje vyvrátitelná domněnka, že tato žádost byla účelová. Žadatel však může prokázat nejen, že žádost nemohl

podat dříve, ale (nezávisle na tom, že ji mohl podat dříve) rovněž, že ji nepodal pouze s cílem vyhnout se brozícímu vyhoštění. Použití ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu tudíž vyžaduje třístupňový test: (1) zda brozí stěžovateli vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny (...); (2) zda mohl žadatel požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve; a (3) zda je z postupu žadatele patrné, že žádost o mezinárodní ochranu podal „pouze“ s cílem vyhnout se tomuto brozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny. Tyto tři podmínky musí být splněny kumulativně; v případě nesplnění byť jedné z nich nelze § 16 odst. 2 zákona o azylu aplikovat.“

Právě závěry vyslovené v tomto rozhodnutí je třeba aplikovat i na posuzovaný případ. Stěžovatelka sice mohla požádat o mezinárodní ochranu již před udělením správního vyhoštění, jelikož jí v tom nic nebránilo, nicméně uváděla obavy z návratu do vlasti zapříčiněné vyhrožováním ze strany její rodiny, která ji nutí podstoupit interrupci z důvodu, že čeká dítě s mužem muslimského vyznání. Ačkoliv stěžovatelčiny tvrzené potíže nejsou pravděpodobně relevantními důvody podle zákona o azylu a motivem podání žádosti byla nejspíše snaha o setrvání na území České republiky, je třeba, aby se k nim správní orgán vyjádřil (nebo to alespoň ze správního spisu musí jednoznačně vyplývat) v tom smyslu, že byly kumulativně splněny podmínky třístupňového testu, zejména to, že stěžovatelka by žádost podala i tehdy, pokud by jí nehrozilo správní vyhoštění. Pro ještě větší záruku dodržení žadatelčinych práv je vhodné, aby správní orgán alespoň okrajově uvedl, proč tvrzené potíže stěžovatelky nelze považovat za pronásledování a nebo nebezpečí vážné újmy hrozící jí v případě návratu do vlasti.

Nejvyšší správní soud shledal rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelným, proto jej zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude krajský soud vázán názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu a rozhodnutí žalovaného zruší pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů. V novém řízení krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. března 2009

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu